

Cours de tibétain - analyse - 16e pratique

Les 37 pratiques des bodhisattvas - Analyse

16e pratique : “la patience face aux difficultés”

16) དཀའ་ཚོགས་ལ་བཟོད་པ།

བདག་གིས་བྱ་བཞིན་གཅེས་པར་བསྐྱེད་པ་འདི་མིས། །

བདག་ལ་དགྲ་བཞིན་ལྟ་བར་བྱེད་ན་ཡང་། །

ནད་གྱིས་བཏབ་པའི་བྱ་ལ་མ་བཞིན་དུ། །

ལྷག་པར་བཅེ་བ་རྒྱལ་སྤྲུལ་ལག་ལེན་ཡིན། །

16) Si celui dont on a pris soin comme de son propre enfant
Nous traite en ennemi, redoubler d'amour pour lui
Comme une mère pour son fils malade,
C'est agir en bodhisattva¹.

16) Une personne qui, alors que j'en ai pris soin en le chérissant comme mon enfant,
me considère (me voit) comme son ennemi,
comme une mère face à son enfant frappé par une maladie,
elle redoublera d'amour pour lui. Tel est la pratique des bodhisattvas.²

16) [དཀའ་ཚོགས་+ལ་] [བཟོད་པ།]

[བདག་+གིས་] [བྱ་བཞིན་གཅེས་པ+ར་+བསྐྱེད་པ་+འདི་+མིས།] །

[བདག་+ལ་] [དགྲ་བཞིན་ལྟ་བ+ར་+བྱེད་+ན་ཡང་།] །

[ནད་+གྱིས་] [བཏབ་པ+འདི་+བྱ་+ལ་] [མ་བཞིན་+དུ།] །

[ལྷག་པར་+བཅེ་བ་] [རྒྱལ་སྤྲུལ་ལག་ལེན་ཡིན།] །

¹ Traduction Padmakara.

² Traduction jm.

Vocabulaire 16e pratique

👉 Vous retrouverez des informations concernant les particules dans le document qui présente un résumé des explications du Clair Miroir.

དཀའ་ཚེགས་	trouble, difficulté, épreuve
ལུ་	enfant, fils
བཞིན་	comme, semblable
གཅེས་པར་བསྐྱེད་པ་	prendre soin en chérissant
གཅེས་པ་	cher, aimé
བསྐྱེད་པ་	nourrir, élever, prendre soin
དགྲ་	ennemi
ལྟ་བུར་བྱེད་	considérer
ནད་	malade
བཏབ་པ་	planter (verbalisateur)

Un verbalisateur est un verbe qui permet de construire un syntagme verbal. Il est placé à la fin du syntagme, comme un auxiliaire. Il y a deux types de verbalisateurs, des verbalisateurs différentiatifs et indifférentiatifs. CM pages 198 et suivantes.

En l'occurrence, ici avec བཏབ་པ་, on a un verbe volitif (བཏབ་པ་/ འདེབས་པ་/ གདབ་པ་/ རྩོལ་). v.t. La forme intransitive (non-volitif) est རྩོལ་པ་. Ce verbe signifie "planter" dans le sens de mettre quelque chose en place pour la première fois. D'où "planter", "établir", "fonder", "commencer", et aussi "semer". TD

ནད་ཀྱིས་ཐེབས་པ། "frappé par la maladie / tombé malade". TD

ལྷག་པར་བརྟེན་	aimer plus que tout
ལྷག་པར་	plus que d'habitude
བརྟེན་	aimer

Annexe : commentaire de Chökyi Drakpa

Au niveau de la 12e pratique commence une partie du texte consacrée à རྩེས་ཐོབ་ཏུ་རྒྱེན་ངན་ལམ་དུ་
འབྱེར་བ་ “intégrer les circonstances adverses dans le chemin lors de la post-méditation”. Ce
point est présenté en quatre points.

Le premier de ces quatre points མི་འདོད་པའི་ཚོས་བཞི་ལམ་དུ་འབྱེར་བ་ est lui-même divisé en quatre
points. Ils correspondent aux pratiques 12, 13, 14 et 15.³

Le deuxième de ces quatre points བཟོད་དཀའ་ལ་ལམ་དུ་འབྱེར་བ་ est lui-même divisé en deux
points. Le premier de ces deux points correspond à la 16e pratique : རྩོམ་ལན་ལོག་འཇམ་ལམ་དུ་
འབྱེར་བ་.

གཉིས་པ་བཟོད་དཀའ་ལ་ལམ་དུ་འབྱེར་བ་ལ་གཉིས། རྩོམ་ལན་ལོག་འཇམ་ལམ་དུ་འབྱེར་བ་དང་།
བརྟམ་ཐབས་བྱེད་པ་ལམ་དུ་འབྱེར་བའོ། །དང་པོ་ནི།

བདག་གི་བྱ་བཞིན་གཅེས་པར་བསྐྱེད་ས་པའི་མིས།
བདག་ལ་དག་བཞིན་ལྟ་བར་བྱེད་ན་ཡང་། །
ནད་གྱིས་བཏབ་པའི་བྱ་ལ་མ་བཞིན་དུ། །
ལྷག་པར་བཅེ་བ་རྒྱལ་སྤུལ་ལག་ལེན་ཡིན། ཞེས་གསུངས།

དོན་ནི། བདག་གིས་པར་ལ་དུས་རྟུག་ཏུ་ཚོས་དང་ཟང་ཟིང་གི་སྐོ་ནས་བྱ་བཞིན་དུ་གཅེས་པར་བསྐྱེད་ས་
པའི་མིས། བདག་ལ་ཚུར་སྐོ་གསུམ་ཀ་ནས་གཞོད་པ་ཅི་འཁྲོལ་གྱི་སྐོ་ནས་དག་བཞིན་དུ་ལྟ་བར་བྱེད་
ནའང་དེ་ལ་ཁོ་འཁོན་གྱིས་གཞོད་ལན་མི་བྱེད་པར་མ་ཟད། གཞོན་དང་ནད་གྱིས་བཏབ་པའི་བྱ་སྐྱོན་པས་
མ་ཆུན་ལ་གཞོད་པ་སྤྱ་ཚོགས་བྱེད་ནའང་དེ་ལ་མ་ཆུན་གྱིས་གཞོད་པ་མི་བྱེད་པར་མ་ཟད། བྱ་འདི་ནད་
གཞོན་འདི་དང་བྲལ་ན་སྤུལ་དུ་བཅེ་བར་བྱེད་པ་བཞིན་དུ། གཞོད་བྱེད་འདི་ཉོན་མོངས་པའི་དབང་དུ་སོང་
ནས་ལོག་སྐྱབ་འདི་ལྟར་བྱེད་པས་འདི་ཉོན་མོངས་པ་དང་བྲལ་ན་ཅི་མ་རུང་སྤུལ་དུ་དེ་ལ་ལྷག་པར་བཅེ་བ་
སྐོམ་པར་བྱེད་པ་ནི་རྒྱལ་སྤུལ་རྣམས་གཞོན་གྱིས་ལོག་སྐྱབ་བྱེད་པ་ལམ་དུ་འབྱེར་ཚུལ་གྱི་ལག་ལེན་
ཡིན་ཅོ་ཞེས་པའོ། །

³ Le premier sous-point de la première des *quatre choses indésirables à intégrer à la voie* est : 12e pratique : མི་རྟེན་པ་ལ་བཟོད་པ་
“être patient face aux déconvenues”. 13e pratique : ལྷག་བསྐྱེད་དུ་ལེན་གྱི་བཟོད་པ། “la patience qui accepte volontairement les
difficultés”. 14e pratique : མི་སྐྱོན་པ་ལ་བཟོད་པ། “la patience face aux blâmes”. 15e pratique : ལྷན་པ་ལ་བཟོད་པ། “la patience face aux
reproches”.